

ANSWER KEY

1. खगः
2. नयनम्
3. कृष्णः
4. धनिकः
5. रघुस्तम्
6. रमा + अपि
7. लिखित्वा
8. ल्यप्
9. स्नातुम्
10. कस्य
11. कदा
12. एकादश
13. नञ्त्तपुरुषः।
14. मानवेन निर्मितम्
15. यज्ञे
16. गायन्ति
17. पठन्तु
18. काव्ये
19. शिक्षकः छात्रान् प्रति अवदत् ।
20. गुरुः वरतन्तुः कौत्सं प्रति अवदत् ।
21. यूयं पुस्तकं पठत । अथवा कौत्सनामकः बटुः आसीत् ।
22. ऋषिः कौत्सः रघोः समीपम् ^{गच्छति स्म।} ~~अवदत्~~ । अथवा अहं विद्यालयं गच्छामि ।
^{अहं/आ} (किमपि नाम्नापि उपोक्तं शक्नोति) विद्यालयं गच्छति ।
23. क्रीडायाः नामधेयं प्रत्यक्षरपदकथनम् आसीत् ।

24. कौत्सेन चतुर्दश विद्याः गृहीताः ।

1

25. भगवान् कुबेरः रघोः भाण्डागारे प्रभूतां स्वर्णवृष्टिम् अकरोत् ?

1

26. भारतीयाः पृथिवीं शयनत्यागात् प्राक् प्रणमन्ति?

1

27. पृथिव्याः समीपे चन्द्रः विराजते ।

1

28. तपोवने वरतन्तुनामकः ऋषिः प्रतिवसति स्म ।

1

29. एकस्य सुभाषितस्य अनुवादः स्वभाषया अपेक्षितः ।

2

30. वाल्मीकी ऋषींनी शिका-याला शाप दिला. हा शाप श्लोकाच्या रूपाने मुनींच्या तोंडातून बाहेर आला. हा श्लोक म्हणजे लोकसाहित्याची पहिली काव्यरचना. तेव्हापासून ऋषीला काव्यरचनेचा सामर्थ्य प्राप्त झालं. ब्रह्मदेवाने ऋषींचे कवित्व जाणून आकाशवाणीने आदेश दिला की, -हे मुने आपण रामायण काव्य लिहा. तिथे रामाचं चरित्र वर्णन करा. ज्यामुळे भगवान रामाचे पुण्यकारक चरित्र जाणून लोक सन्मार्गाचे अनुसरण करतील.

अथवा

मुलांनी शिक्षकांना खेळाच्या नियमाविषयी विचारलं. तेव्हा शिक्षकांनी सांगितलं. चिंता करू नका सगळे ऐका. मी एक शब्द सांगणार. त्या शब्दाच्या प्रत्येक अक्षरावरून एक शब्द सांगायचा आहे. सांगितलेला शब्द परत सांगायचा नाही ~~सामाजिक~~.

31. विद्याध्ययन समाप्त झाल्यानंतर गुरुदेवांना गुरुदक्षिणा देण्यासाठी उत्सुक कौत्साने गुरूंजवळ जाऊन विनंती केली. गुरुजी गुरुदक्षिणा घ्या. तेव्हा त्याच बोलणं ऐकून गुरुंनी सांगितलं - बाळ तुझ्या विनयाने ज्ञानाने आणि सेवेने मी अतिशय संतुष्ट झालो आहे. मला कोणत्याही दक्षिणेची आवश्यकता नाही. तुझं कल्याण होऊ दे.

अथवा

पृथ्वीच्या तीन गती आहेत. एक स्वतःभोवती फिरणे. दुसरी सूर्याभोवती फिरणे आणि तिसरी सर्व ग्रहांबरोबर आकाश मार्गाने पुढे पुढे जाणे.

32. काव्यशास्त्रातील विनोदाने बुद्धिमत्तांचा वेळ जातो. तर व्यसनाने झोपण्यात व भांडणे करण्यात मूर्ख लोकांचा वेळ जातो.

अथवा

सुभाषितकार सांगतात की जसं ^{मग} तशी वाणी जशी वाणी तशी क्रिया मनामध्ये वाणीमध्ये व क्रियेमध्ये सज्जनांची एकरूपता असते.

सुभाषितानि पूर्णानि, शुद्धानि च अपेक्षितानि ।

33. जलबिन्दुनिपातेन , क्रमशः पूर्यते घटः । स क्रमः सर्वविद्यानां , धर्मस्य च धनस्य च ॥

2

34. एकचक्षुर्न काकोऽयं बिलमिच्छन्न पन्नगः । क्षीयते वर्धते चैव न समुद्रो न चन्द्रमाः ॥

2

35. कृष्णमुखी न मार्जारी द्विजिह्वा न च सर्पिणी । पञ्चभत्री न पाञ्चाली यो जानाति सः पण्डितः ॥2

36. मार्गे ऋषिः व्याधेन विद्धमेकं क्रौञ्चपक्षिणमपश्यत् ।

2

37. क्रौञ्च्याः रोदनं श्रुत्वा दुःखं च दृष्ट्वा ऋषिः द्रवीभूतः ।

2

38. नदी

1

39. उच्चैः

1

40. मलये पर्वते भिल्लपुरन्ध्री चन्दनतरुकाष्ठमिन्धनं ~~कुरुते~~ कुरुते ।

2

41. युवत्याः हस्तात् हेमघटः च्युतः ?

1

42. वृक्षः , पादपः , द्रुमः

1

43. सुवर्णकुठारं गृहीत्वा देवः ~~किं~~ वदति - , "अपि एषः तव कुठारः" ?

2

44. प्रसन्नः देवः काष्ठिकाय सर्वान् कुठारान् यच्छति ।

2

45. गृहीत्वा

1

46. हस्तः

1

47. गौरवं दानात् प्राप्यते ।

1

48. वृक्षाः आतपे तिष्ठन्ति ।

1

49. ~~पयोदानां स्थितिः अधः भवति । पयोदानां स्थितिः उच्चैः भवति ।~~

1

50. परार्थः

1

51. अधोलिखितयोः परिच्छेदयोः एकस्य अनुवादं स्वभाषया अपेक्षितः ।

3

52. मञ्जूषायां दत्तपदानां साहाय्येन संवादपूर्तिं कृत्वा संवादं पुनः लिखत ।

5

(1. तुभ्यम् 2. उपविशत 3. विद्यालयस्य 4. आम् 5. विरामदिनेषु 6. अकुरुत

7. अहम् 8. अपश्यम् 9. मातुलगृहम् 10. दश)

53. पञ्च सार्थकवाक्यानि अपेक्षितानि । व्याकरणविद्भिर्ना, शुद्धतानुसारं विषयस्य लतादिकं
विचिन्त्य अङ्काः देयाः ।

54. कमपि एकं विषयम् अधिकृत्य संस्कृतभाषया पञ्च वाक्यानि अपेक्षितानि ।

* सन्दर्भ - वज्रशुद्धता इत्यादीनां विचारं कृत्वा अङ्काः देयाः ।